

Učiteljski tovariš

Stanovsko političsko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Dln. za inozemstvo 80 Dln. Članek sekcije J. U. U. plačuje list s članarino. Oglašji po ceniku in dogovoru, dovek posebe. Pošt. tek. rač. 11.197. Telefon 3112

Ideja vseslovanske vzajemnosti in sodelovanja z učiteljstvom prijateljskih držav

„Učiteljske lige“ za zvezo JUU z učiteljstvom v inozemstvu. — Nujna potreba ustanovitve lig za zvezo s češkoslovaškim, poljskim in bolgarskim učiteljstvom. — Naši stiki z učiteljstvom in učiteljskimi organizacijami v inozemstvu so prerahli. — Priglasite se borci za ta pokret!

Predsedniški zbor sekcije JUU je na svojem zadnjem zasedanju dne 14. januarja 1934 sklenil, da pristopi sekcija v »jugoslovensko — češkoslovaško ligo,« k »Društvu prijateljev poljskega naroda in v »jugoslovansko bolgarsko ligo«.

Gornji sklep predsedniškega zbora sekcije JUU ni brez pomena, ker smo doslej izgubili že mnogo časa v pogledu naših stikov z inozemstvom, osobito v pogledu poglobljanja naših stanovskih in šolskih ter obče prosvetnih stikov z inozemstvom, predvsem s prijateljskimi državami. Ne samo, da se v tem času nismo koristili z izkustvi našega stanu in naše stroke iz inozemstva, napravili nismo nikake propagande za našo državo v tem pogledu v prijateljskih državah. Bilanca tozadnega našega dela je — na žalost — precej pasivna.

Iz tega razloga je vzpostavitev stikov z učiteljstvom v inozemstvu postala ena najnujnejših potreb. Dosedanje naše metode, da smo se naslanjali na učiteljske internacionale, nas niso vodile do konkretnih in praktičnih uspehov. Nujna potreba je, da v tem pogledu preokrenemo svojo pot in se postavimo povsem na praktično državno-nacionalno osnovno. Smatramo, da ni le dolžnost učiteljskega stanu, temveč vseh stanov v državi, da potom svojih stanovskih in strokovnih zvez utrjuje državno vnanjo politiko ter odnošaje s prebivalstvom prijateljskih držav, ker so taki stiki najtrdnjše in najpozitivnejša opora tudi v najtežjih dneh in nam predstavljajo najkonkretnje prijateljske odnošaje med državljani ene in druge države.

Sistem, da je stike z inozemstvom vršila samo centralna našega Udruženja, se nam zdi vse preozek in ni donasal onih sadov ter ni vzbudil onih interesov med širšim krogom učiteljskega, kakor bi bilo to želeli. Zato je treba iskati novih potov in novih oblik, da bodo v tem pogledu postale aktivnejše tudi vse sekcije in da se zainteresira za to idejno gibanje čim širši krog učiteljskega in se pritegne k sodelovanju.

Koliko naših stanovskih sil je ostalo neizrabljenih za stan in našo stroko v pogledu znanja tujih jezikov. Vse to se je pustilo neorganizirano popolnoma privatni iniciativi posameznikov. In vendar bi bili uspehi lahko mnogo večji in bi poedinci lahko s svojim znanjem tujih jezikov koristili celoti, ako bi se tozadevne naše stanovske sile organizirale na najširši bazi. Koliko imamo učiteljev, ki dobro znajo in obvladajo češkoslovaški jezik, koliko jih imamo, ki obvladajo poljski jezik, koliko jih imamo, ki obvladajo bolgarski jezik, koliko jih imamo, ki obvladajo ruski jezik. Vsi ti bi lahko v veliki meri služili našemu stanu, našemu šolstvu in naši obči ljudski prosveti in ideji slovanskega zблиžanja, ako vse te sile organiziramo in jih usmerimo izrabimo v isti tok.

To gibanje lahko postane veliko gibanje naše obče slovanske vzajemnosti in našega vseslovanskega zблиžanja ter pokreta za okrepitev Slovanstva, ki bi zadobilo najširši nacionalni značaj.

Da pregledamo nekoliko konkretne primere, v kakem pravcu bi se lahko izkoristile vse te naše stanovske sile znanja tujih jezikov s strani naših tovarišev in tovarišice:

Predvsem bi bilo treba vse one, ki obvladajo poedini tuj jezik tesneje povezati med seboj in jih organizirati na podlagi teritorija poedinih sekcij v skupnih ligah in nato celotno v državi.

Dolžnost vseh teh organiziranih edinic bi bila, da skušajo doseči povezanost v enakem pravcu tudi med učiteljstvom v tujih državah, da združijo v celoto vse one, ki obvladajo naš državni jezik ter jih zainteresirajo za zблиžanje z nami. To organizacijo bi bilo treba izkoristiti v cilju tesnejšega sodelovanja med učiteljstvom vseh prijateljskih držav v stanovskih, šolskih, pedagoških in organizatorično prosvetnih vprašanjih.

Kako primeroma malo se je učiteljstvo do sedaj koristilo izmenjave stanovskih, šolskih, pedagoških in organizacijsko prosvetnih časopisov in knjig in prav mi bi se lahko mnogo koristilo z izkustvi na šolskem, pedagoškem in tudi stanovskem poprišču prijateljskih držav. Da upoštevamo v tem pogledu samo lepo gospodarsko organizacijo poljskega učiteljstva, ki nam bi lahko služila za vzor. Ni treba, da omenjamo velike cilje, ki jih je izvedla bratska češkoslovaška država v pogledu organizacije in notranje ureditve šolstva. V tem oziru naj omenimo samo organizacijo državljanske vzgoje, v katerem oziru ima češkoslovaška država že velika izkustva in izdelan sistem. V pošteve pridejo tuje države tudi pri izkustvih glede učnih načrtov, šolskih in prosvetnih zakonov. Tudi v tem oziru bi nam lahko mnogo služila tuja

izkustva, ki so že preizkušena in na žalost moramo omenjati, da smo v tem, pogledu premalo upoštevali našo slovansko samoniklost.

Odrpito je tudi vprašanje informativnega poročanja o stanovskih, šolskih, pedagoških in organizatorično prosvetnih vprašanjih tujih predvsem slovanskih držav, v naših domačih listih, predvsem učiteljskih, kakor tudi avtentično informiranje inozemstva o naših pokretnih in stališčih.

Dasi so se vršili medsebojni kongresi učiteljstva slovanskih držav, vendar to gibanje ni zadobilo onega širokega razmaha in interesa med širšim krogom našega učiteljstva, kakor je to nujno potrebno. Tem potom bi mi prejeli lahko povsem avtentične informacije o stanju na stanovskem in strokovnem polju v prijateljskih državah tako, da ne bi bili odvisni od tendencioznih neprijateljskih vesti, ki često zaidejo tudi v naše kroge. Enako bi avtentično lahko informirali inozemstvo o našem stanovskem, šolskem, pedagoškem in organizatorično prosvetnem položaju in stanju v naši državi.

Naj ne bo neomenjena izmenjava knjig, zakonov in predpisov v gornjih pravicah in ustanavljanje specialnih knjižnic za poglobitev tozadnega medsebojnega spoznavanja.

Ob koncu naj omenimo tudi propagando, ki bi jo rodilo organizirano delo tudi v pogledu širjenja in priučitve tujih jezikov predvsem jezikov prijateljskih držav, kar bi se pospeševalo s prirejanjem raznih specialnih jezikovnih tečajev za učiteljstvo pri nas in v prijateljskih državah.

Vse polno je še drugih nalog in misli, ki se porajajo ob misli na potrebo medsebojnega zблиžanja zблиževanja in delovanja. Čas hiti, zato ne smemo pustiti, da nas bo prehitel in je nujno potrebno, da izrabimo tudi ugodno priliko občega mednarodnega položaja, ki govori v ozirom na naše ideale v naš prilog.

Iz tega razloga nujno pozivamo, da se prijavijo tovariši in tovarišice, ki bi hoteli realizirati misel gornjega našega medsebojnega zблиževanja z učiteljstvom prijateljskih držav ter postati poborniki ideje stanovskega vseslovanskega gibanja. Vsi, ki obvladate poedine jezike, ki pridejo v poštev, stopite na plan in stavite svoje sile v službo veliki ideji.

Tozadevni konkretni predlog pravilnika učiteljskih lig za zvezo z inostranskim učiteljstvom je predložila sekcija Jugoslovanskega učiteljskega udruženja za dravsko banovino že lanske glavni skupščini. Sedaj je potrebno, da si ga usvoje vsi poborniki gornje ideje in da stopijo v borbo za njega realizacijo.

PRAVILNIK UČITELJSKIH LIG ZA ZVEZO JUU Z INOZEMSKIM UČITELJSTVOM.

Čl. 1. V smislu čl. 3. toč e) pravil JUU se ustanove v Beogradu in na sedežih banovinskih sekcij JUU »Učiteljske lige«, katerih naloga je vzpostaviti in vzdrževati zveze z učiteljskimi Udruženji slovanskih in drugih držav, katerih delovanje in stremeljenje so v skladu s cilji in delovanjem Jugoslov. učit. udruženja ter tako sodelovati na mednarodni učiteljski akciji.

Čl. 2. V to svrhu je na sedežih sekcij JUU in v Beogradu ustanoviti:

1. Učiteljsko jugoslovansko-češkoslovaško ligo;
2. Učiteljsko jugoslovansko-poljsko ligo;
3. Učiteljsko jugoslovansko - bolgarsko ligo;

4. Učiteljsko jugoslovansko-rusko ligo.

Enako se lahko osnujejo jugoslovansko-rumunska in jugoslovansko-francoska ter druge lige.

Vse lige delujejo le tedaj in v toliko, kolikor so vzpostavljene prijateljski odnošaji med poedinimi državami s ciljem, da poglobijo in utrdijo te odnošaje potom učiteljstva, šole in obče prosvete.

Ruska liga deluje začasno z rusko emigracijo.

Čl. 3. Učiteljske lige so odseki centralnega Udruženja in sekcij JUU ter nosijo vsi dopisi, ki se v to svrhu odpošiljajo, označbo Jugoslovansko učiteljsko udruženje v »Beogradu — s podnaslovom: »Učiteljska jugoslovansko-češkoslovaška liga«, odnosno »Jug. učit. udruženje sekcija za dravsko banovino — učiteljska jugoslovansko-poljska liga v Ljubljani« ter podobno.

Vse dopisovanje lig na zunaj se mora vršiti potom pripadajočih sekcij, odnosno potom centrale Jugoslovanskega učiteljskega udruženja v Beogradu. Dopise podpisujeta poleg predsednika in tajnika JUU za ligo tudi predsednik in tajnik dotične lige.

Učiteljske lige pristopijo tudi k splošni ligi za dotične jezikovne skupine ter se z

njimi dogovore glede oblike pristopa ter medsebojnega razmerja glede pravic in dolžnosti, o čemer poročajo upravi JUU in nadrejenu odboru Učiteljske lige.

Čl. 4. Naloga Učiteljskih lig je:

1. Organizirati v ligi vse učitelje iz pripadajočega teritorija JUU, ki so vsaj delno večji dotičnega tujega jezika;

2. gojiti zveze z učiteljstvom dotične prijateljske države v svrhu osnovanjen enakih »Učiteljskih lig« v dotični državi in s ciljem sodelovanja glede stanovskih, šolskih, pedagoških in organizatorično prosvetnih vprašanj;

3. organizirati zameno in izmenjavo, stanovskih, šolskih, pedagoških in organizatorično prosvetnih časopisov;

4. izmenjava knjig, zakonov in predpisov, v gornjih pravicah in ustanovitve liginih knjižnic za člane lig in v svrhu poglobitve dela;

5. informativno poročanje o stanovskih, šolskih, pedagoških in organizatorično prosvetnih vprašanjih prijateljske države v domačih listih, predvsem učiteljskih;

6. prirejanje medsebojnih kongresov in ekskurzij in pošiljanje svojih zastopnikov na te kongrese lig in v prijateljske države v svrhu medsebojnega zблиžanja; v gornjih pravicah in ustanovitve liginih knjižnic za člane lig in v svrhu poglobitve dela;

7. včlanjene v obči (učiteljski) ligi za dotični pravec stremeljenja in jezikovne skupine;

8. prirejanje tečajev za učitelje v svrhu priučitve dotičnega tujega jezika;

9. dajati avtentične informacije ligam tujih držav v stanovskih, šolskih, pedagoških in organizatorično prosvetnih vprašanjih naše države in dobivati avtentične informacije iz tujih držav o učiteljstvu, šolstvu, pedagoški in organizaciji narodne prosvete za lige v naši državi.

Čl. 5. Član učiteljske lige postane lahko vsak član JUU, ki je večji, odnosno, ki razume dotični tuj jezik in se prijavi za ligo svoji sekciji JUU.

Pri sekciji se ustanovi liga, ako se prijavi za isto vsaj en član JUU z gornjimi predpogoji. Ta vodi začasni referat lige pri sekciji JUU. Ako sta dva člana, vodi eden predsedniške, drugi tajniške posle. Ako šteje

liga tri člane, prevzame tretji še gospodarske posle, glede evidence in opravljanja liginega premoženja. Če je več članov si izberejo člani lige odbor 3—5 članov, ki se konstituira sam. Po možnosti naj bo saj eden član odbora na sedežu lige.

Lige sekcij JUU tvorijo ligo centralnega udruženja JUU, ki po svojih delegatih izberejo centralni odbor Učiteljske lige JUU, ki se sam konstituira.

Čl. 6. Učiteljske lige zbirajo ob priliki banovinskih skupščin JUU in ob priliki glavne skupščine JUU kot sestavni del, a poseben odsek skupščin JUU ob priliki zborovanj občin lig.

Sklepe Učiteljskih lig smejo razveljaviti pripadajoče skupščine JUU le v tem primeru, če so v nasprotju s pravili in smerjo JUU ali če nasprotujejo smeri državne vnanje politike; drugače se pri skupščinah ti sklepi ne obravnavajo, temveč se o delu lig in njenih sklepih le poroča na skupščini in v glavnem poročilu sekciji in centrale JUU v informativnem oziru.

Čl. 7. Učiteljske lige imajo svoj fond, za katerega prihode skrbe lige same in ga tudi same avtonomno upravljajo po principih, ki so veljavni za denarno poslovanje pri JUU. Ti fondi in poslovanje z njimi je podvrženo reviziji nadzornih odborov pripadajočih sekcij, odnosno centrale JUU ter se denarni promet in polaganje računov vodi po pripadajočem blagajniku sekcije, odnosno centrale JUU.

Naredbodajalec in nakazovalec je predsednik lige, ki je pa odgovoren za pravilno nakazovanje izdatkov in odvajanje dohodkov pripadajoči blagajni in predsedstvu JUU.

Čl. 8. V ostalem veljajo za člane Učiteljskih lig in Učiteljske lige predpisi in analogni postopanje, kakor je za poedina istovrstna vprašanja predvideno po pravilih in poslovniku JUU.

Podrobnosti postopanja in delovanja lig ugotovijo zborovanja lig, predvidena po čl. 6. tega pravilnika, ki pa mora biti vedno v skladu s pravili in intencijami JUU ter v skladu z interesi in smerjo kraljevine Jugoslavije glede državne vnanje politike.

Čl. 9. Izpremembe in dopolnitve tega pravilnika izvrši glavna skupščina JUU na predlog Učiteljskih lig, ko je bil isti sprejet na zboru lig ob priliki glavne skupščine JUU.

Iz rednega zasedanja banskega sveta dravske banovine

Dne 5. februarja t. l. se je začelo redno zasedanje banskega sveta. Po sprejetju vdanostne brzajavke Nj. Vel. kralju, ki so jo sprejeli banski svetniki z živahnimi »Živio« klici, je podal g. ban dr. Drago Marušič daljši ekspeze v vseh panogah in oddelkih banske uprave.

Proračun izdatkov prosvetnega oddelka znaša Din 6,025,144 — t. j. 6,6% celotnega proračuna in je napram tekočemu povečan za okroglo Din 1,500,000 —.

Z ozirom na visoko razvito šolstvo in razmeroma visoki kulturni nivo v naši banovini je razumljivo, da mora kraljevska banska uprava posvečati proračunu tega oddelka posebno pažnjo. Poleg pospeševanja splošne prosvete se mora v bodoče skrbeti tudi za dobro, sistematično državljansko vzgojo naroda.

Naloga kraljevske banske uprave je tudi, da s primernimi prispevki podpre idejno vzgojno in državljansko delo »Sokola kraljevine Jugoslavije«.

Težko breme v proračunu prosvetnega oddelka predstavlja vzdrževanje srednjih šol. K temu pa še pride neodložljiva potreba

zgraditve novega poslopja za srednjo šolo v Ljubljani. V ta namen je predviden kot prvi obrok znesek Din 400,000 —.

Z ozirom na izredno težak finančni položaj nekaterih občin, ki so prišle v ta položaj predvsem radi zgraditve šolskih poslopij, je podana nujna potreba, da jim priskoči banovina na pomoč. V ta namen je predviden znesek 600 tisoč dinarjev. Zdi se mi potrebno, da podčrtam važnost in potrebo postavke za podporo gledališčem v Ljubljani in Mariboru, ki se borijo s takimi finančnimi težkočami, da je ogrožen njih obstoj.

Smatram, da je obstoj teh institucij prestižno kulturno vprašanje vseh prebivalcev v banovini in je radi tega podpora banovine iz občin proračunskih sredstev popolnoma utemeljena.

»Bednostni sklad« mora po mojem mnenju, četudi v ožnji obliki, obstojati še dalje, da se omogoči čim širša akcija za pobiranje brezposelnosti, in da se omogoči uspešno ter izdatno podpiranje višje kvalificiranih brezposelnih, ki kljub svojim studijam ne morejo najti zaposlitve in so izročeni največji bedi.

Državni proračun

Finančni minister dr. Dordević je predložil skupščini proračun za leto 1934-35.

V ekspezeju izjavlja finančni minister, da je predloženi proračunski predlog sestavljen na osnovi obstoječih gospodarskih razmer, ki se bistveno ne razlikujejo od razmer, ki so vladale ob času predložitve dosezanega proračuna. Novi proračunski predlog je nadaljevanje politike odločnega varčevanja, vendar se uradnikom plače ne bodo znižale.

Kar se tiče osebnih izdatkov, izvaja v ekspezeju finančni minister, se po že znanih znižanih prejemkih v prejšnjih letih v tem oziru ne more iti več dalje. Kraljevska vlada smatra danes, kakor je smatrala tudi že pred letom dni, da so se z zadnjimi znižanji pre-

jemkov državnih uslužbencev storile zadnje reforme, s katerimi se je dosegla zadnja meja. Prej bi se toraj lahko govorilo o velikem številu uslužbenstva, kakor pa o tem, da bi se v današnjih težkih razmerah žrtvoval novi del njihovih prejemkov v interesu računskega ravnotežja. Sedaj se je računalo pri osebnih izdatkih o novih in tako zvanih praznih uradniških mestih, ki so se z največjo strogostjo črtala v vseh predlogih. Krediti za osebne izdatke so toraj vsavljeni v proračunski predlog na podlagi stvarno obstoječega stanja in višine osebja in na podlagi stvarne višine njihovih prejemkov.

Iz podrobnega pregleda proračunskega predloga posnemamo le nastopno, ki zadeva prosveto: